

SANATTA POLİTİK BİR GÜÇ *GUERNICA ÖRNEĞİ*

Bilge KINAM

Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü. bkinam(at)ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2516-3186

Kınam Bilge. “Sanatta Politik Bir Güç *Guernica Örneği*”. ulakbilge, 55 (2020 Aralık): s. 1607–1618. doi: 10.7816/ulakbilge-09-55-11

ÖZ

Sanat toplumsal, kültürel ve politik olaylardan etkilenerek sanatçının kendi deneyim ve birikimleriyle sentezlenen görsel, işitsel ve dokunsal bir ifade aracıdır. Geçmişten günümüze sanat bazen kitleleri etkilemek için bir propaganda aracına bazen toplumsal bir olayı hafızalarda tutmak için bir anıta ya da bir tablo ile politik bir söyleme dönüşmektedir. Sanatın politik bir sembol ya da imge olarak kullanımı Roma İmparatorluğu’na kadar uzanan köklü bir geçmişi bulunmaktadır. Tarihe tanıklık eden sanat eserleri toplumun görsel belleklerinde iz bırakarak geçmiş olaylara ışık tutmaktadır. Bu araştırma Pablo Picasso’nun *Guernica* adlı eserini sanatta bir politik söylem kapsamında incelemeyi ve toplumsal hafızadaki yerini ortaya koymayı amaçlamıştır. *Guernica*, Francisco Franco öcülüğünde Nazi Almanyası ve İtalyan uçaklarının 1937’de Kuzey İspanya’da Bask kasabası *Guernica*’yı bombalanmasına tepki olarak yapılmış güçlü bir politik eserdir. Hava kuvvetlerinin bombardımanı ve 3 gün süren yangında *Guernica*’da 1654 kişinin öldüğü ve çok sayıda sivilinde hayatını kaybettiği ileri sürülmüştür. 1937 yılında Paris Dünya Fuarında İspanya Pavyonunda sergilenmesi için sipariş edilen *Guernica*, İspanya iç savaşında hayatını kaybeden insanlara adanmıştır. Başlangıçta alay ile karşılanan eser sanatta aktivist bir rol üstlenmiştir. Geçmişin acılarını ve vahşetini günümüze taşıyan *Guernica*, sembolik anlatımlarla oluşturulmuş sessiz bir çığlıktır. 3,49 metre yükseklik ve 7,76 metre genişlikte olan *Guernica* siyah ve beyaz renkler kullanılarak geometrik biçimlendirmelerle yapılmış kübik alegorik bir eserdir. Picasso’nun “Resim, evleri dekore etmek için yapılmaz, vahşete ve karanlığa karşı bir savaş aracıdır” sözü *Guernica*’nın sanattaki yerini ortaya koymaktadır. Çalışma literatür taraması kapsamında yapılmış betimsel bir araştırma olup ikonografik bir incelemedir.

Anahtar Kelimeler: *Guernica*, Picasso, Kübizm, Reina Sofia, İspanyol İç Savaşı

Makale Bilgisi

Geliş: 17 Eylül 2020

Düzeltilme: 28 Ekim 2020

Kabul: 2 Kasım 2020

A POLITICAL POWER IN ART "GUERNICA CASE"

Bilge KINAM

ABSTRACT

Art is a visual, auditory and tactile form of expression that is influenced by social, cultural and political events, and it is synthesized with the artist's own experience and knowledge. From past to present, art sometimes turns into a tool of propaganda to influence masses, sometimes a monument or a political discourse with a painting to keep social events in memories. The use of art products as a political symbol or image have a long history dating back to the Roman Empire. The works of art that witness historical events shed light on past events by leaving traces in the visual memories of society. This research aims to examine Pablo Picasso's Guernica as a political discourse in art and to reveal its place in social memory. Guernica is a powerful political work under the leadership of Francisco Franco, in response to the bombing of Guernica in 1937, the Basque town of Northern Spain by Nazi Germany and Italian planes. It was claimed that 1654 people died along with many civilians in Guernica during the bombardment of the air force and the fire that lasted for 3 days. Ordered for the display of the Spanish Pavilion at a Paris World Fair in 1937, Guernica is dedicated to people who lost their lives in the Spanish civil war. Initially met with mockery, the work later undertook an activist role. Bringing the pain and brutality of the past to the present, Guernica is a silent scream created with symbolic expressions. Guernica, which is 3.49 meters high and 7.76 meters wide, is an allegorical cubic work made with geometric shapes using black and white colours. Picasso's statement "painting is not done to decorate apartments. It is an instrument of war against brutality and darkness" reveals Guernica's place in art. The study is a descriptive research and iconographic analysis made within the scope of literature review.

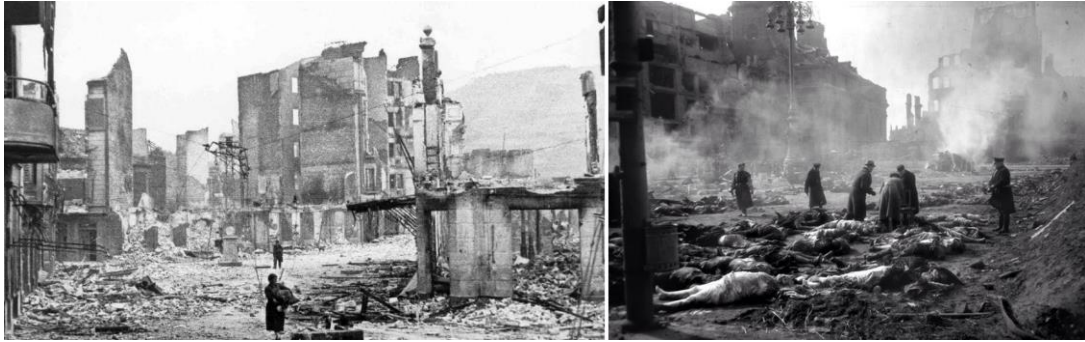
Keywords: Guernica, Picasso, Cubism, Reina Sofia, Spanish Civil War

Giriş

Kübizm'in önemli temsilcisi Pablo Picasso'nun Guernica adlı tablosu basit terimlerle açıklanamayacak kadar güçlü, politik bir güce sahip bir eserdir. Günümüzde Guernica, sanatın aktivist rolünü toplum önüne kararlı bir şekilde yerleştirme açısından en fazla övgü toplayan eserler arasında bulunmaktadır. Picasso'nun, "Tablolar apartmanları dekore etmek için yapılmaz. Vahşet ve karanlığa karşı bir araçlardır" sözü Guernica'nın tarihsel olaylara ışık tutan aktivist rolünü ortaya koymaktadır. İlk kez 1937 Paris Dünya Fuar'ında sergilenenen tablo politik olmasından dolayı başlangıçta alay ya da ilgisizlikle karşılanmıştır.

İspanyol İç Savaşı ve Guernica (Gernika)

1936 ile 1939 tarihleri arasında bir ulusu bölen ideolojilerin silahlı bir çatışması yaşanmıştır. İspanya'da demokratik olarak seçilmiş hükümete karşı isyan, faşizm ile demokrasi arasında Avrupa çapında bir mücadeleye dönüşmüştür. Sosyal, kültürel ve siyasal yapıyı değiştirmeyi amaçlayan uluslararası alana taşınan çatışma; İspanyol İç Savaşı, Cumhuriyetçiler ile isyancı bir grup olan Milliyetçiler arasında gerçekleşmiştir. Milliyetçilerin yanında Almanya ve İtalya (General Franco tarafından idare edilen ve Nazi Almanyası ile Faşist İtalya tarafından desteklenen bir grup) Cumhuriyetçilerin yanında ise Sovyetler Birliği yer almıştır. Gazeteci yazar Sadri Ertem, "İspanya'da İhtilal" başlıklı yazısında patlak veren ihtilali, iktidara meşru yollarla gelmiş sol kesime karşı yapılmış ve sadece sosyalizmi değil demokrasiyi bile hiçe sayan bir hareket olduğunu ileri sürmüştür (Dokuyan, Karabulut, 2019:1892). Battistini'ye (1999:118) göre İspanyol İç Savaşı, sınıfsal çıkarların, geleneksel kültürlerin, uzlaşmaz düşünce yapıları ve dillerin çatışmasıdır. İspanyol İç Savaşı, I. Dünya Savaşı'ndan doğan hassas politik dengelerin bozulup yeni ittifakların oluşturulduğu ve Faşist diktanın salt bir egemenlik kazandığı bir savaş olmuştur.

Resim 1. Alman Hava Güçleri tarafından bombalanan Guernica kasabası, 26 Nisan 1937

Kaynakça: <https://medium.com/@crpiemonte/guernica-1937-quando-lorroro-cadde-dal-cielo-21210be6d33a>
<https://bonpourlatete.com/culture/picasso-peint-guernica-ville-pulverisee>

26 Nisan 1937'de Franco'nun gövde gösterisi için Guernica isimli küçük Bask kasabasını savunmasız şekilde yakalayan havadan bombardımanı İspanyol tarihini sonsuza dek değiştirmiştir. Guernica, "Bask öz yönetiminin merkezi" olarak bilinen Bask adıyla Gernika, demokratik düzene sahip özerk bir kasabadır. Bask bağımsızlığını özerk bir devlet tehdit olarak gören Francisco Franco böylesi devrimci idealleri ezmek için, Nazi Condor Lejyonu, kendisini ve halkını terk eden kasabanın üzerine 26 Nisan 1937 pazar günü bombalar yağdırmıştır (Lesser, 2011). The Times'ın 27 Nisan 1937 sayısında tarafsız bir görgü tanığının sözleri de katliamın boyutunu ortaya koymaktadır.

'Bask bölgesindeki en eski kent ve Basklılar'ın kültür geleneğinin merkezi olan Guernica art arda yapılan hava akınları sonunda dün yerle bir edildi. Hatların çok gerisinde kalan bu açık kentin bombardımanı, tam olarak üç saat on beş dakika sürdü; bu süre içinde değişik tipte Alman uçagından oluşan bir filo sürekli olarak kentin üstüne yarım ton ve daha az ağırlıklarda bombalar yağdırdı. ... Avcı uçakları, tarlalara sığınmış olan insanları makinalı tüfekle taramak üzere kent merkezinden yere doğru alçalarak uçtular. Tarihi Casa da Juntas dışında Guernica'nın tümü alevler içinde yanmaya başladı...' (Akt. Berger, 1989:174).

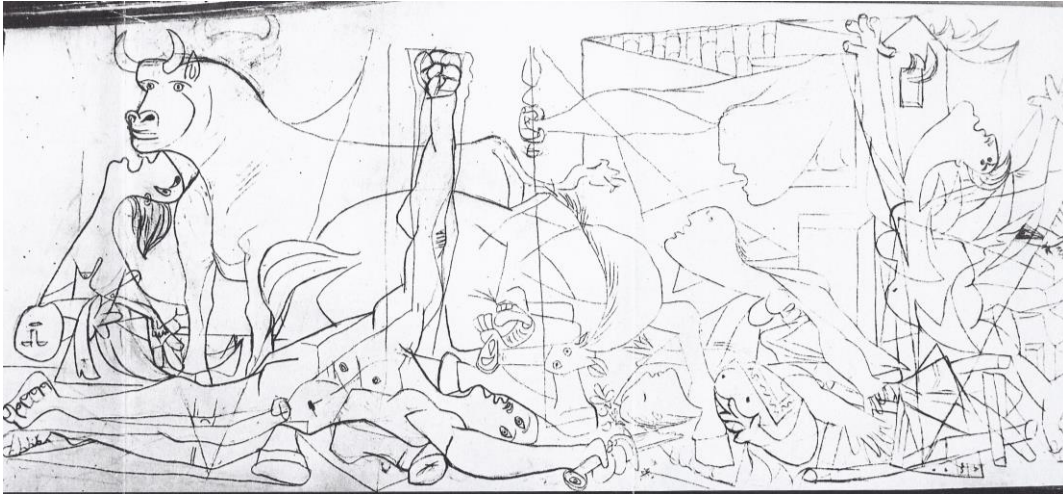
Hiçbir uyarı olmaksızın İspanya'da sağ aşırı uçlara karşı direnişin güçlü bir simgesi olan korkunç olayın Luftwaffe'nin (Alman güçleri) sorumlu olduğu ileri sürülmüştür. Franco'nun Cumhuriyetçi hükümetle savaşmasına yardım etmenin yanında Naziler savaş için ham madde istemiş ve gözlerini İspanya'nın maden, ağır endüstri ve gemi yapımı merkezi olan Bilbao'ya dikmişlerdir. Nazi güçleri ile Bilbao arasında sadece bir engel olarak eski Parlamento'nun bulunduğu Bask tarihinde kutsal bir yeri olan Guernica şehri bulunmaktaydı. Erkeklerin kasaba dışında mücadeleye destek verdiği sırada Guernica kasabası bir pazar öğleden sonra binlerce masum kadın ve çocuğun katledildiği bir vahşî olay olarak tarihte Picasso'nun Guernica tablosu ile yer almıştır (Harrison, 2017).

1937 Paris Dünya Fuarı

1937 Ocak ayında İspanyol Büyükelçiliğinden gelen bir grup, Picasso'nun büyük bir duvar resmiyle Dünya Fuarı'ndaki İspanyol Pavyonu'na katkıda bulunmasını istenilmiştir. Picasso bu sırada 30 yıldan fazla bir süredir Paris'te yaşamaktaydı. İspanya İç Savaşı ülkeyi bölmekte ve İspanya'nın yarısından fazlası milliyetçi ordunun (General Franco tarafından idare edilen ve Nazi Almanyası ile Faşist İtalya tarafından desteklenen) saldırısı altındaydı. Bu yüzden Cumhuriyetçi hükümet açısından İspanya Pavyonu çok büyük önem taşımaktaydı. İlk başta Picasso'nun pek emin olmadığı bilinmektedir fakat politik bir rol üstlenmeyi isteyip istememesine bakmaksızın Picasso'nun hemşehrileri Cumhuriyetçi nedenlerle onun desteğini istemişlerdir. Dünya Fuarı'ndaki İspanyol Pavyonu, İspanyol İç Savaşı sırasında acı çeken insanlara ithaf edilmiştir (Harrison, 2017). Picasso'nun Guernica'sı haziran ayında İspanya Pavyonunda yerini almış ve çelişkili tartışmalara yol açmıştır. Solcular, resmi belirsiz olmakla eleştirmiş, sağcılar ise kendilerini savunmak için resme saldırmışlardır (Berger, 1989).

Guernica'da Kompozisyon ve Semboller

İspanyol Pavyonu için verilen görevin politik temeline baktıktan ve o zamanlar Picasso'nun zihnini kapsayan bazı temaları nihai çalışmaya kadar izledikten sonra, bu eserin tam bir kompozisyon olarak nasıl geliştildiğini incelemek gerekmektedir.

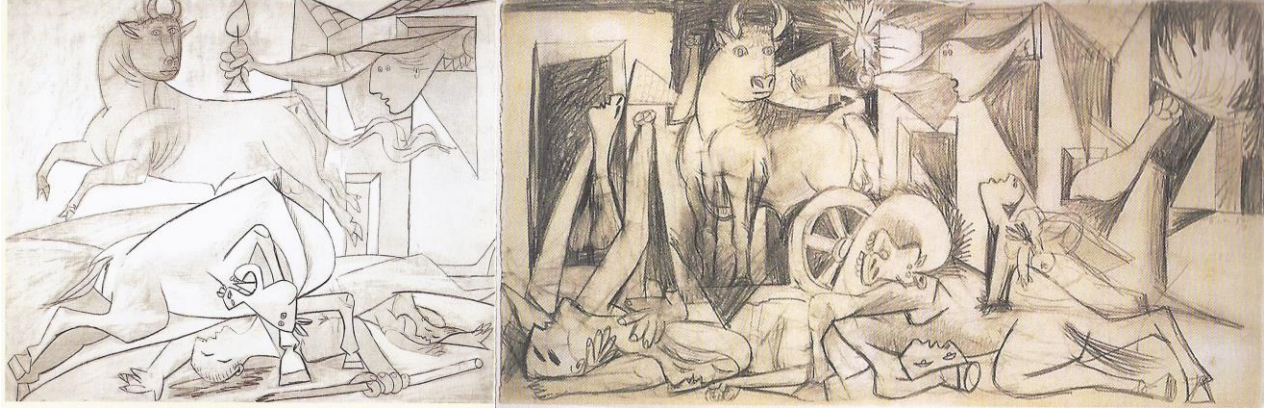

Resim 2. Picasso, Guernica'nın kompozisyon taslağı, 1937

Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

Guernica, 7,76 m eninde ve 3,49 m yüksekliğinde anıtsal bir tablodur. Resim 2'de bulunan Picasso'nun ilk taslağı bu muazzam çalışmanın ana hatlarını oluşturmaktadır. Eskizde solda bir boğa ve kompozisyonun merkezinde bir at bulunmaktadır. Eskizin sağ tarafına doğru binanın bir parçası, bir pencere ve kolunu uzatmış kandili tutan bir kadın

belirmektedir. Resim 3’de geliştirilen eskizlerin Picasso’nun ilk kompozisyonunda aldığı kararların Guernica planlamasında sonuna kadar yerini koruduğu görölmektedir.

Resim 3. Picasso, Guernica Tablosunun gelişim kompozisyon eskizleri, 1937
Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

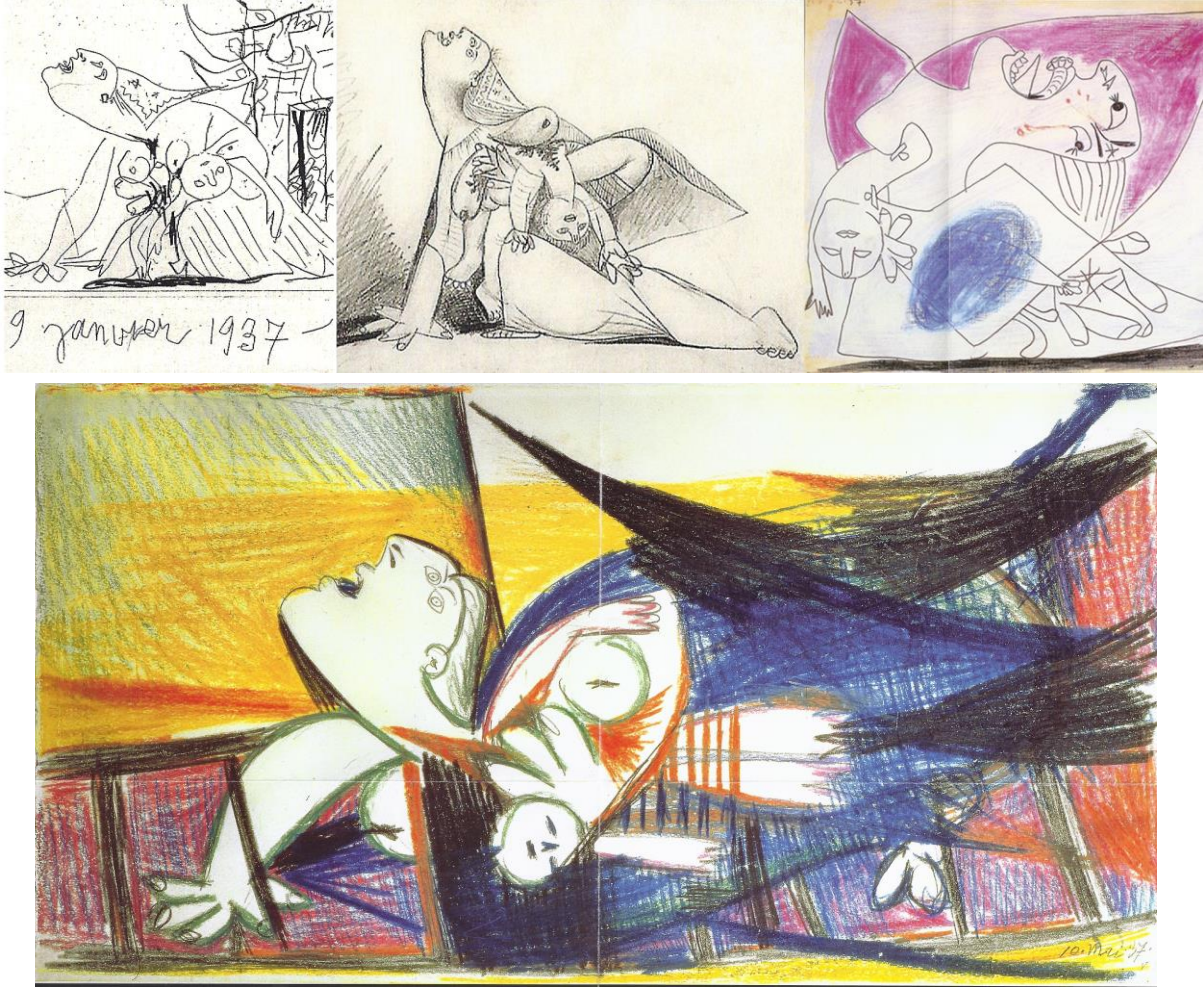
Resim 3’de yer alan eskizlerde ise boğa havada sıçrarken at ise sırtının kırıldığını ifade eder şekilde bükölmüş bir açıda yerde yattığı görölmektedir. İspanyol stilindeki ev daha detaylı ve açısaldır, son çalışmaya kadar kalmayı başaran kiremitli bir çatısı vardır. Evin taslaklarında kübist benzeri açılara bakarak, son kompozisyonadaki açık ve koyu geometrik şekillerin algısı daha güçlü görölmektedir. Pencereden uzanan korku dolu bakan kadın figürü elinde tuttuğu ışık ile olayı aydınlattığı görölmektedir. Picasso’nun 1935 yılında yaptığı (resim 7’de) Minotauromachy adlı resimde mumu taşıyan küçük kız, iki yıl sonra Guernica’da lambayı taşıyan kadın figürüne dönüşmüştür. Battistini (1999:123) yanan meşale ve lambanın, vahşetin olduğu yerde gerçeğin belirişini simgelediğini ileri sürmüştür. Guernica, bask halkının maruz kaldığı aşırı vahşetin tüm Dünyanın bilmesi için yapılmıştır. 1935’te Christain Zervos ile Cahiers d’Art’ta yaptığı bir söyleşide Picasso’nun “Temelde bir resim değişmez, ilk izlenim neredeyse sağlam kalır” sözleri Guernica’nın ilk eskizlerinden son haline olan sürecini tanımlamaktadır. Altı hafta süren taslak ve resimleme, fikir geliştirme, eski temalar üzerinde yeniden çalışma sonucu Picasso yirminci yüzyılın en önemli savaş karşıtı resmini ortaya koymuştur (Harrison, 2017).

İnsanların acı çektiğini anlatan korkunç hikayeler radyolarda sürekli anlatılmış ve dört gün boyunca Guernica’da yaşanan katliam birinci haber olmuştur. Guernica kasabasının bombardımanı haberini duyan Picasso 1 Mayıs 1937’de tablo için taslaklara başlamış ve Dünya Fuarı’nın planlanan açılışından 24 gün önce genel tasarımı da planlamaya başlamıştır. Walther’a (1996, s.67) göre Picasso’nun yorumu ve bu trajik olayı eserine taşıması onu yüzyılın olayı haline getirmiştir. Picasso bu korkunç olayı dünyanın sonunu getirmek için yapılan bir faşist deney olarak görmüş ve merhamet göstermeden kendi deneyim seviyesine indirmiştir. Tablonun değeri ve gerçekliği, tarihsel bir doğruluk veya basit bir hikaye anlatımı ile değil, kederin bitmeyen zamansızlığı üzerinden sağlanmıştır.

Ağlayan Kadınlar

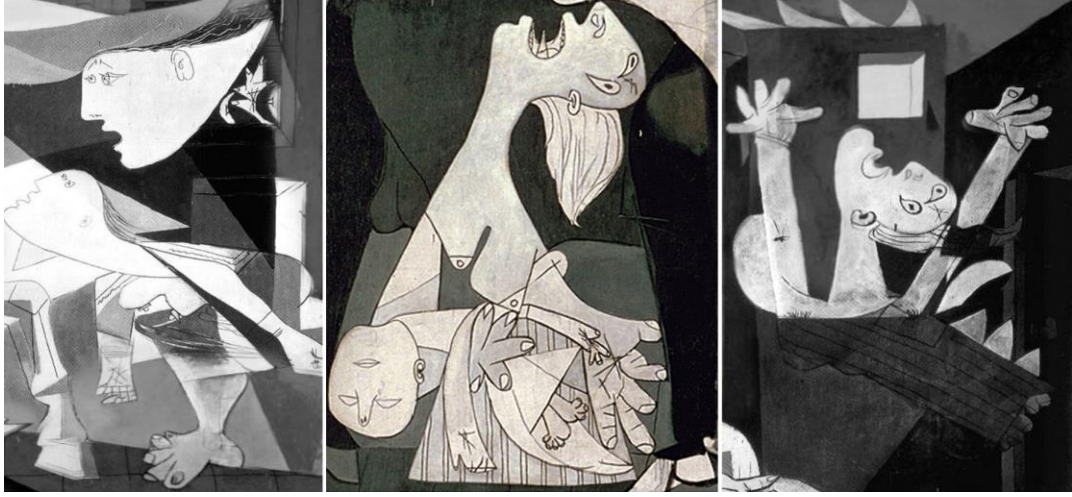
Picasso kurbanı karşı zalim, masumların çektiği acılar, kişisel acı ve ulusal kimlik ikonları gibi temel konuları araştırmak üzere hızlı ve etkileyici bir dizi taslak oluşturmuştur. Görüntülerden çoğu erken çalışmalarda oluşmuş fakat Guernica’nın şoke edici haberi ile Picasso kompozisyonu büyük bir titizlik ve aciliyet ile kurgulamıştır. Paris Uluslararası Sergisi’nde İspanyol Fuarı için tasarlanan Guernica, Faşizme karşı savaşın simgesi haline gelmiş bir başyapıttır. Dönemin imgeleri İspanya’ya özgü, mitolojik, kullanılan simgeler boğa, at, kadın ve Minotaurus’dur.

Bombalama haberinin ilk geldiği andan sonra daha fazla bombalama, hastalık ve açlığa karşı savunmasız kadınlar ve çocuklar kaçmaya çalışmışlardır. Picasso bir dizi ağlayan kadın kafası yapmış ve buna Guernica bittikten sonra da devam etmiştir. İşpanyol dinsel sanatında sık rastlanan bir görüntü olan 'ağlayan kadın' evrensel politik bir krizin simgesi olan bir trajedide gerçek bir İşpanyol açısını temsil etmektedir. Resim 4'de Guernica taslaklarından ölü çocuğunu taşıyan bir annenin dokunaklı görüntüsü bulunmaktadır. Picasso'nun, taslaklarında anne ve çocuk temasında arka fonda magenta tonu ve kadının eteğindeki elips biçimindeki lacivert mavi tonuyla renk arayışları belirlemektedir. Aynı görselin en altındaki tek parça eskiz çalışmasında anne ve çocuk temasını baskın vurucu bir renk denemesi bulunmaktadır.

Resim 4. Picasso, Guernica'nın kadınlarının eskizleri, 1937

Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

Resim 5. Picasso, Guernica'nın kadınları, 1937

Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

Guernica'nın bitmiş tablosunda 4 adet kadın kafası görülmektedir. Minimal tutkulu çizgisiyle oluşturduğu çarpıcı eskizleri Guernica'nın temsilinde Resim 5'de olan son halini almıştır. Resim 6'de yer alan Picasso'nun ağlayan renk denemelerinin yapıldığı sol tarafta olan kadın başları 31 Mayıs 1937'de, sağ tarafta olan baş resmi ise 3 Haziran 1937'de çizilmiştir. Eskizlerdeki her iki görselin etütleri Guernica tablosunda güçlü imgeleri oluşturmuştur.

Resim 6. Picasso, Ağlayan kadın başları, 1937

Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

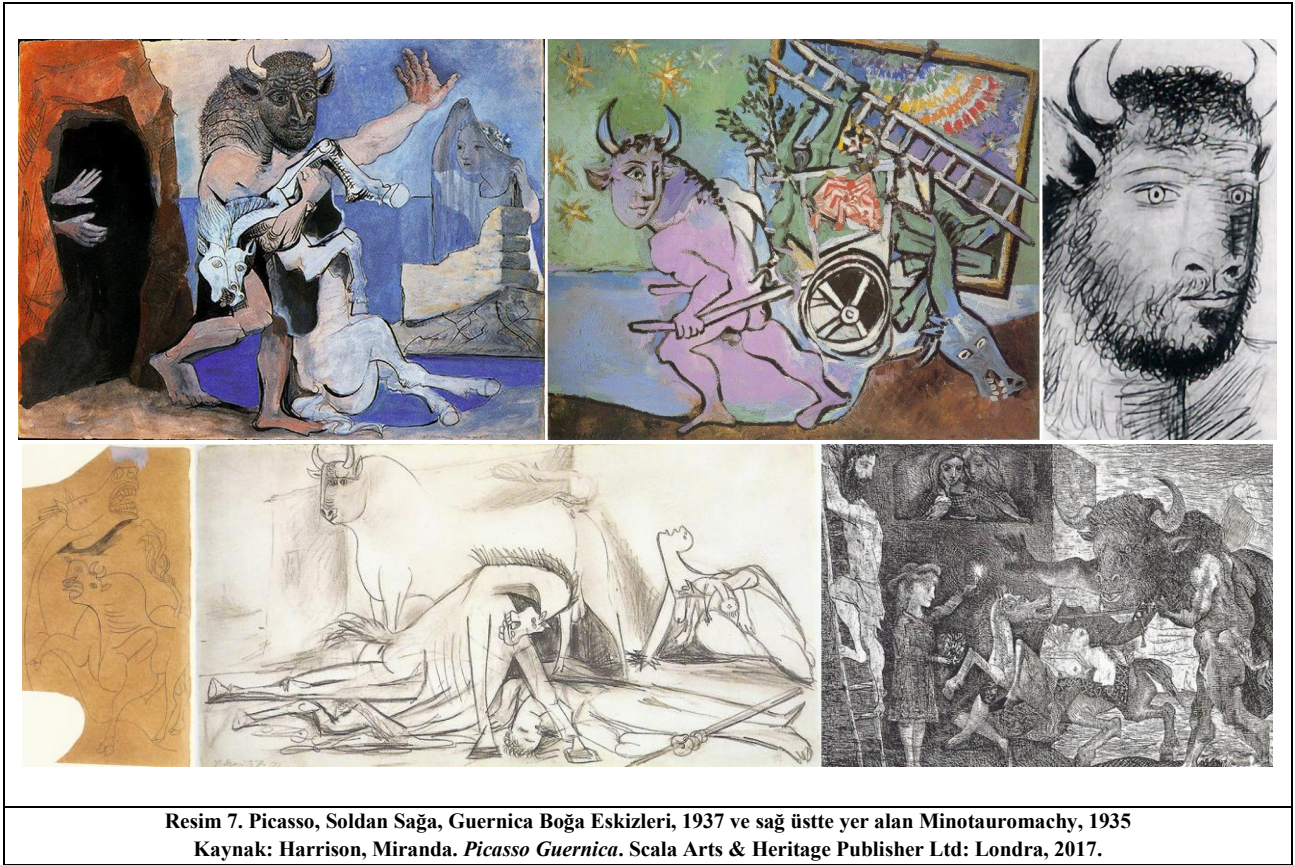
Şair, Andre Frenaud Picasso'nun Yakaran Kadın resmi için söylediği "Kadın o kadar çok kan ve vahşet görmüştür ki gözlerindeki yaşlar tükenmiş, göğüsleri, burnu ve elleri yıkıcı bir başkalaşıma uğramıştır" sözleri Picasso'nun özellikle kübizm ile ortaya koyduğu eserlerinde formlardaki dönüşümü anlattığı söylenebilir.

Atlar, Boğalar ve Minotauros

Picasso'nun sanatsal evreninde 1920'li yıllardan sonra mitolojik öge Minotauros yeni ilham kaynağı olmuştur. Minotauros'un çifte ve canavar doğası Picasso'nun yaratıcılık sürecini tetikleyen önemli bir ögedir (Battistini, 1999). Minotauros, Yunan mitolojisinde, Girit Adası'nda yaşayan, insan gövdeli, boğa başlı yaratık ve Minos'un boğası

anlamına gelen Minotauros insan bedenli, boğa başlı bir canavar olarak bilinmektedir.¹ Picasso'nun Minotaurus'u diğer resimlerinde onu insan biçiminde tutsak edilmiş bir hayvan olarak; Picasso, ehlileştirilmemiş, uygarlaştırılmamış bir bedende resmederek acıyı temsil etmiştir. Buna karşın Minotauros acınacak bir yaratıp olmayıp, fiziksel gücünden, içgüdülerini tanimasından oluşan iktidarı olan bir kraldır. Zaferini uygar 'Güzel'in bile hevesle karşılık verdiği cinsel aşk alanında kazanmıştır. Picasso'nun eserlerindeki ağırlık noktası II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar değişmemiştir (Berger, 1989:112).

Picasso Guernica'nın ilk taslaklarında çok tanınmış bir İspanyol geleneği olan boğa güreşinin izleri bulunmaktadır. Picasso, yaşamı süresince boğa güreşinin sadık bir destekleyici olmuş ve boğa figürünü eserlerine yansıtmıştır. Guernica'dan önceki yıllarda boğa arenasında boğa ile at arasındaki çatışmayı cinsiyetler savaşını temsil etmek için kullandığı görülmektedir. Bu durum geçmiş ve şimdiki hayatında bulunan kadınlara odaklanmış olan duygusal karmaşa dönemiyle ilişkilendirilebilir. Boğa güreşinin katı ritüel kurallarında boğanın ata saldırısı ilk başta gerçekleşir. Gözleri bağlanmış olan at, kıskırtılmış boğa için kolay bir hedefdir ve boğanın atı boynuzlaması Picasso'nun çalışmalarında artarak (genellikle insani cinsel tonlarla) görülmektedir. Bu bağlamda Guernica'da bulunan at, kurban olarak anlaşılabilir. İki taslakta olduğu gibi burada da atın kafası, en son çalışmada çocuğunu taşıyan kadını andırır şekilde acı içinde yukarı doğru çevrilmiştir (Resim 7) (Harrison, 2017).

Resim 7. Picasso, Soldan Sağa, Guernica Boğa Eskizleri, 1937 ve sağ üstte yer alan Minotauromachy, 1935
Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

Acı çeken at ve zafer kazanmış boğa teması erken Guernica taslaklarında ortaya çıkar. Fakat bu tema en son halini aldığı anda iki hayvanın artık birbirleriyle direkt çatışma içinde olmadıkları belirmektedir. Artık bozgun dehşeti içinde yukarı dönük olmayan kafa, hayvanın içinde bir miktar daha kavga olduğunu çağrıştıran bir konumdadır. Dehşet yerini korumaktadır, fakat artık boğanın eylemlerinin direkt sonucu değildir. Guernica ile ilgili başka bir esin kaynağı da

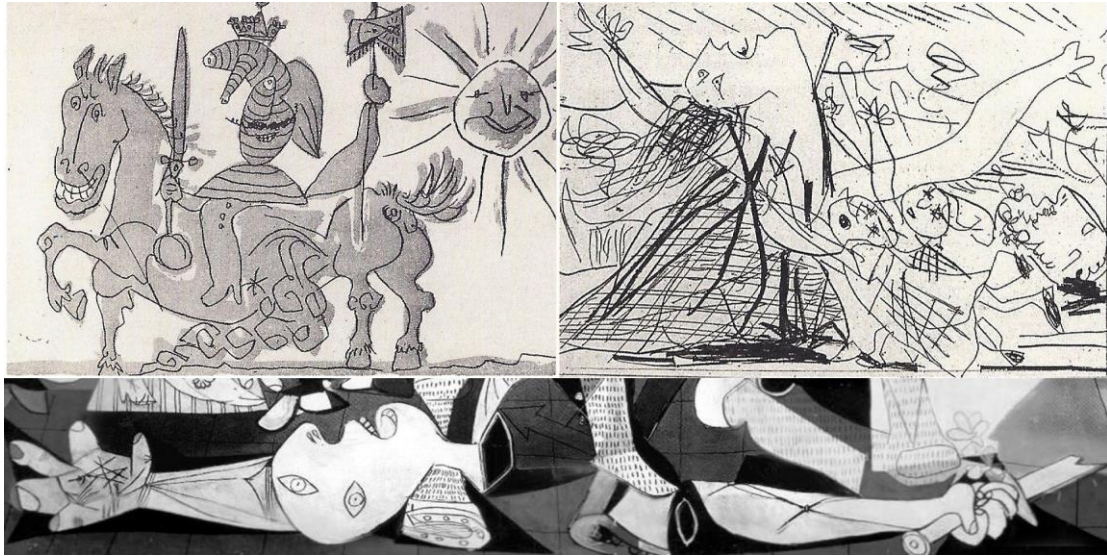
¹ <https://www.arkeolojikh Haber.com/haber-minotauros-6826/>

Resim 7'de üst solda bulunan 1935 yılında gravür tekniği ile yaptığı Minotauromachy adlı eseridir. Minotauromachy'deki canavar yarı boğa ve yarı insan olan minotordur. Minotor, Picasso çalışmalarında ilk kez 1933'te boğanın fiziksel şiddetini insani duyguları iletme becerisiyle birleştirmek için sade bir yol olarak ortaya çıkmıştır. Guernica'da karanlıktaki ışığın görüntüsü; Minotauromachy'de bir mumla iletilen korkmuş at ve güçlü boğa kafası ile benzerlik göstermektedir. Guernica'da boğa, at ve insandan oluşan üçlü grubun baskın bir izlenimi bulunmaktadır. Boğa kendisiyle gururlu ve bağlantısızdır, at yenilgiyle kafasını sallandırmıştır, matadora yardım eden ölü adam mızrağıyla bu hiyerarşinin en altındadır. Anne çocuk teması ise bu kompozisyonel çalışmayı tamamlayan öğelerdir (Harrison, 2017). Bir bölüm eskiz çizimleri at, boğa ve minotor temalarıyla Guernica tablosundan önce çok kez çalışmıştır. Bu eskizlerin Picasso'nun travmalarını ifade etmeye yönelik olarak güç dengelerini vurguladığı söylenebilir.

Franco ve Düşen Savaşçı

Picasso, İspanyol Pavyonu için tabloyu yapmak üzere görevlendirildiğinde Cumhuriyetçi İspanya Haziran 1936'da iç savaşın başlayışından o tarihe kadar yedi ay boyunca sürekli saldırı altındaydı. Franco güçleri Madrid'i kuşattıktan bir ay sonra Picasso "Franco'nun Düşü ve Yalanları" adını verdiği metal üzerine asitli baskı (etching) çalışmasına devam etmekteydi. "Franco'nun Düşü ve Yalanları" adlı 18 adet karikatür benzeri gravür paneli kartpostal olarak 1937 Dünya Fuarı İspanyol Pavyonu'nda sergilenmiştir. Sanat tarihçisi Patricia Failing, bu çalışmanın Picasso'nun hayatında ve kariyerinde yalnızca politik olaylarla daha geniş bir şekilde ilgilenmediği, aynı Cumhuriyetçilere bağlı toplamak için yaptığı siyasi bir seri çalışması olduğunu ileri sürmüştür.²

Resim 8'da bulunan "Franco'nun Düşleri ve Yalanları" serisinden alınan sol üst köşedeki karalama çizimde iç organları dışarı çıkmış ve aptalca sırttan yaşlı bir atın üzerinde tehlikeli bir şekilde oturan Franco'ya alaycı bir gülümseyle bakan bir güneş bulunmaktadır. Sağ üst köşedeki eskizde ise boynu bir okla yere düşen kadının kollarının sağ ve sola savrulmuş dehşeti anlatmaktadır.

**Resim 8. Picasso, Sol ve sağ üst köşede yer alan; "Franco'nun düşleri ve yalanları" serisinden, 1937
Alt taraftaki ince uzun resim; Guernica'dan bir kesit kılıcı kırık yerde yatan asker figürü, 1937
Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.**

² https://www.pbs.org/treasuresoftheworld/a_nav/guernica_nav/gnav_level_1/1because_guerfrm.html

Resim 8'de sağ üst taslakta kafası Guernica'da bulunan ölü çocuklu kadının konumuna benzer şekilde yukarı çevrilmiştir. Korkmuş iki çocuk kadına yapışmış, bir erkek cesedi de kompozisyonun karşı tarafında yatmaktadır. Görüntü tersine çevrildiğinde ölü adamın konumu bitmiş Guernica'daki düşmüş savaşçıyı andırmaktadır. Resim 8'de alt bölümde yer alan Guernica tablosundan alınan kesitte yerde yatan askerin kafa açısı ve boşluğa bakan gözleri ölümü çağrıştırmaktadır. Askerin sol kol ve sağ elindeki izler (stigmata) çarmıha gerilmenin erken görüntülerinde aşırı acıyı ifade etmek için kullanmıştır, buna karşın sağ kol kırık bir kılıcı kavramakta ve bir heykelden çok ampüte edilmiş bir uzvu andırmaktadır. Guernica'da yerde yatan ölü asker figüründe olduğu gibi tüm figürlerde acının temsili bulunmaktadır.

Picasso'nun 1937 yılı başında (Resim 9) yaptığı "Franco'nun Düşleri ve Yalanları" başlıklı bir dizi gravür baskısına eşlik eden şiir yazmıştır.

"Bağırın çocuklar, bağırın kadınlar, bağırın kuşlar, bağırın çiçekler, bağırın ağaçlar ve taşlar, bağırın tuğlalar, mobilyalar, yataklar, sandalyeler, perdeler, tencereler, kediler, kağıt, bağırın birbirine karışmış kokular, bağırın seni arkandan vuran duman, bağırın büyük bir kazanda kaynıyor, ve kuşların bağırınları denizin üstüne yağmur gibi düşüp sel haline dönüşüyor" (Akt. Walther, 1996: 67).

Üstte yer alan şiir kendi ülkesi olan İspanya'da Cumhuriyetçilerle Faşistler arasında süregelen iç savaş hakkındaki Picasso'nun ilk sözel ifadesidir. Fakat onun gerçek şiddetli sözel imgeler sağanağında bile anekdot tarzı hiçbir şey yoktur. Onun yerine, acı ve dehşet egemendir, ansal bir olgu olarak değil insan yaşamının karanlık tarafı gibi sürekli varolmaktadır. Picasso'nun sanatı zamansız gerçekliklere vurgu yapmaktadır (Walther, 1996, s. 67).

Resim 9. Picasso, Franco'nun Düşleri ve Yalanları, 1937

Kaynak: Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

Harrison'a (2017) göre bağlantısız kelimelerden oluşan bu şiir Franco'nun hareketlerine olan nefreti vurgulamak için bir ifade aracı olmuştur. Resim 9'da yer alan 18 adet gravür panosundan alınan üstteki örnekte şiire eşlik eden görsel öğelerdir. Ters olarak basılan "Franco'nun Düşleri ve Yalanları" adlı çalışmada beşinci panoda Franco bir kılıcı savurmakta ve taç ile şaldan oluşan uygunsuz bir başlık giydiği görülmektedir. Burada garip çizgili Franco canavarı, tacını ve kılıcını döğüşçü bir boğa tarafından saldırıya uğrayarak kaybettiği resmedilmiştir. Çalışmanın başlığı Franco'yu yaşamdan ziyade bir düşün peşinden gitme ve gerçekten ziyade bir yalanı yaşama konusunda suçlamaktadır. Panolardaki tanıdık olan temalar (boğa güreşi, ağlayan kadının başı, ve anneye ölü çocuğu) Picasso'nun kişisel travmalarıyla bağlantılı olanların yerine yeni politik anlamlar kazanmıştır.

Picasso'nun oluşturduğu taslaklar ve gravür baskıları Resim 10'de yer alan bitmiş Guernica'yı oluşmasını sağlamıştır. Guernica'nın tarihsel bir olgudan öte Picasso'nun iç benliğini ortaya koyduğu öznel öğelerle biçimlendirilmiş bir eser olduğu söylenebilir. Picasso, sözcük yerine kübik görsel sembollerle kendi içsel yaşamını güçlü biçimlerle resmetmiştir. Resimlerinde Picasso, cinsel arzu, şiddet, teslim olmak, kurban temaları acı ile zevk arasında ince bir çizgide duygularının temsilini ortaya koymuştur.

Sonuç

1937 yılında İspanyol Pavyonu'nda sergilenen Picasso'nun Guernica'sı Paris Dünya Fuarı'nın popüler ruhu olamamakla kınanmış ve göz ardı edilmiştir. Guernica'nın siyasi bir ifade gücü oluşu tam 1 yıl sonra Cahier d'art dergisinin iki sayısında yayınlanmasından sonra ortaya çıkmıştır. Guernica, birçok Avrupa şehrini İspanyol mültecilere fon toplamak için gezmiştir. Picasso Faşizm sona ermeden bu eserin İspanyol toprağına girmesini istememiştir. Bu nedenle Guernica tablosu 7 Mayıs 1939'dan 1978 yılına kadar Amerika Birleşik Devletleri New York Modern Sanatlar Müzesi'nde korunmuştur. 42 sene Amerika Birleşik Devletleri'nde kalan tablo, 1978 yılında Demokratik İspanya'ya Picasso göremeden geri dönmüştür. Kübizm'in öncü ressamı Picasso, 1973 yılında hayatını 91 yaşında Fransa'nın Mougins kentinde kalp yetmezliğinden hayatını kaybetmiştir. Guernica, 1978 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nden geldikten 1981 yılına kadar Madrid'te Prado Müzesi'nde sergilenmiştir. Kral Juan Carlos ve Kraliçe Sofia'nın 1990 yılında açtığı Ulusal Reina Sofia Sanat Müzesi'nde sergilenmeye başlanmıştır.

Resim 10. Picasso, Guernica Tablosu, 1937

Kaynak: <https://www.sanatabasla.com/2013/06/guernica-picasso/>

Guernica'nın bitmiş resminde görüldüğü gibi Guerni'da yaşanan trajik katliamı Picasso kendisine ait boğa güreşi, ağlayan kadının başı ve anneye ölü çocuk temalarıyla oluşturulmuştur. Böylelikle Picasso'nun kişisel travmalarıyla bağlantılı olanlar yerini yeni politik anlamlara dönüşmüştür. Şiddetin çarpıcı bir temsili olan Guernica yirminci yüzyılın en ünlü resmi ve yirminci yüzyıl ortak bilincin bir parçası olarak gösterilmektedir. Berger'a (1989) göre de Picasso'nun Guernica'sı modern savaşa karşı bir protesto niteliğinde içe dönük bir eserdir. Özelde, Faşizmin genelde modern savaşın acımasızlığına karşı bir protesto olarak nitelendirilmektedir. Picasso'nun simgesel anlatımıyla çok anlamlılık taşıyan Guernica, masum insanların katledilmesine karşı bir çığlıktır. Guernica, Picasso'nun kendi kişisel dehşetini ifade ettiği ve iç benliği üzerindeki etkisini ortaya koyduğu söylenebilir. Siyah beyaz gri tonlarında kübik biçimlendirmeye ortaya konan Guernica, Dünya çapında belki de en çarpıcı politik söylemi olan eser olduğu söylenebilir.

The Guardian gazetesinde Guernica tablosuyla ilgili yer alan bir makalede; işgal altındaki Paris'te Picasso'nun evine giren bir Gestapo subayı Guernica adlı duvar resminin bir fotoğrafını göstererek "Bunu siz mi yaptınız" soruna Picasso,

"Hayır, siz yaptınız" cevabını vermiştir. Picasso'nun cevabı eserin politik gücünü ortaya koymaktadır. Guernica'da yaşanan vahşetin temsilcisi Guernica aynı zamanda barışa çağrı yapan bir başkaldırıdır. Picasso'nun "Ben ölüme karşı hayatın yanındayım, savaşa karşı da barışın" sözü Guernica'yı 20.yüzyılın en ünlü politik manifestosuna dönüştürmüştür. Resimsel alegori, Faşizm yanlılarının insanlık dışı barbarlığına karşı toplumsal bir suçlamaya dönüşmesidir.

1997 yılında dönemin Alman hükümeti bombalamadan ötürü resmi olarak özür dilemiş ve Guernica barış teklifini kabul ettiği ileri sürülmüştür. 2000 yılında Guernica kentinin merkezinde insan haklarını savunan bir Barış Müzesi (El Museo de la Paz) kurulmuş, Picasso'nun baş yapıtı ise dağlık bir zeminde duvara tasarlanmıştır. Kentin kaldırımlarında Ortaçağ'dan itibaren yargılamaların yapıldığı demokrasiyi simgeleyen oklarla boyanmış seramik karolar üzerinde meşe yapraklarının sembolleri bulunmaktadır (Lesser, 2011). Picasso'nun bir trajediyi tüm dünyaya yenilikçi özgün kübist resim anlayışıyla duyurduğu Guernica tablosu, barışın ve demokrasinin güçlü bir sembolü haline gelmiştir. Bu bağlamda Guernica tarihe ışık tutan ve sanatla hayatı dönüştüren zamansız bir tablodur. Berger (1989) Picasso'nun kendisinin Guernica'yı bir alegori olarak nitelendirdiğini fakat kullandığı simgeleri tam olarak açıklamadığını ileri sürmüştür. Belki de Picasso için bu simgeler açıklanamayacak kadar fazla anlam taşımaktadır. Guernica, çok derinden öznellik taşıyan içedönük bir eser olup; Picasso gerçek olayı imgelerle canlandırmaya çalışmamıştır. Eserde patlama, bombardıman uçakları, İspanya'da olayın geçtiği mekana ve yüzyılın belli bir zamanına bir gönderme yoktur. Siyah, beyaz ve gri tonlarının hakim olduğu 3,5 metre yüksekliği ve 7,8 metre genişlikteki kübizm etkisindeki eser, savaşın acımasızlığına, masum insanların katledilişine karşı bir protestodur. Picasso bu yakarışını, yerde yatan kolu bedeninin ayrılmış ölü askerin avucundaki izlerle, atın sivri dilinde ve annenin aşağı doğru sarmış göğüslerinde, kadının başının yukarı doğru haykırışıyla acıyı temsil etmiştir.

Bu devasa eserin Picasso'nun içsel simgeleri ile güçlü politik söyleminin dışında benim için ayrı bir önemi daha bulunmaktadır. Kasım 2019 tarihinde Kuzey İspanya'nın Logrono bölgesinde (Escuela Superior de Diseno de La Rioja) La Rioja Tasarım Fakültesi'nde bir hafta süren Uluslararası çalıştay sonrası büyük bir coşku ile Guernica'yı canlı gözlerimle görebilmek için Madrid'e Ulusal Reina Sofia Sanat Müzesi'ne gittim. Bu devasa eseri, 1991 yılında Londra'da tanıştığım ve yıllarca mektuplaştığım çocukluk İspanyol arkadaşım İnes Santisteban'la 28 yıl sonra buluşmanın heyecanı ile izlemek ayrı bir coşku ve heyecandı. İnes'in derin İspanyol tarihi bilgileri eşliğinde Guernica tablosu önünde İspanyol İç Savaşı'nın gerçeklerini dinlerken tablonun her santimetrisini gözlerimi kırpmadan büyük bir hayranlıkla dakikalarca inceledim. Dünya çapında savaşa, şiddete karşı yapılmış bir politik söylem olmasının yanında Guernica sanatta aktivist bir rol üstlenmiştir. Picasso'nun "Resim, evleri dekore etmek için yapılmaz, vahşete ve karanlığa karşı bir savaş aracıdır" sözü Guernica'nın sanatta bir politik söylem olarak yerini ortaya koymaktadır. Guernica, şu anda tam da tüm milletlerin ve tüm Dünyanın ihtiyacı olan "Barış", "Kardeşliği", "Bir Bütün Ulus Olmayı" bize hatırlatacak ölümsüz görsel bir belgedir.

Kaynakça:

Agtaş, Özkan. "Guernica'nın İzinde: İnsan, Hayvan ve Şiddet". *Mülkiye Dergisi*, 40 (1), (2016): 237-278.

Battistini, Matilde. *ArtBook Picasso*. Dost Kitapevi Yayınları: Ankara, 1999.

Berger, John. *Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı*. Çev. Yurdanur Salman, Müge Gürsoy. Metis Yayınları: İstanbul, 1989.

Dokuyan, Sabit ve Karabulut, S, Murat. "İspanya İç Savaşı'nın Başlaması ve Savaşın Türk Basınındaki Yansımaları (1936)". *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*. 6 (4), (2019): 1886 -1915.

Harrison, Miranda. *Picasso Guernica*. Scala Arts & Heritage Publisher Ltd: Londra, 2017.

Lesser, Casey. "The Guernica Effect: The Power and Legacy of Picasso's Guernica". Yayınlanmamış Lisans Tezi, 2011. <https://scholarworks.wm.edu/honorstheses/376>

Walther, F, Ingo. (1995). *Pablo Picasso, 1881-1973. Genius of the Century*. Evergreen, Benedikt Taschen Verlag GmbH: Köln.